

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ
для здобувачів спеціальності С4 «Психологія»
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти
денної та заочної форм здобуття вищої освіти

РЕКОМЕНДОВАНО
на засіданні кафедри публічного управління та
адміністрування
Навчально-наукового юридичного інституту
(протокол від “1” вересня 2025 р. №1)

ПОГОДЖЕНО
на засіданні
Науково-методичної ради
Державного університету економіки і технологій
(протокол від “23” вересня 2025 р. № 2)

Кривий Ріг – 2025

Наскрізна програма практики для здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності С4 Психологія / Укл.: МАЄР Ю., ТЮГАНОВА М., ШУЛЮК Н. – Кривий Ріг: ДУЕТ, 2025. 51 с.

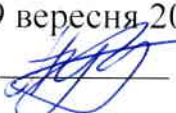
Укладачі: Юлія МАЄР, доктор філософії з психології, доцент кафедри психології, Надія Шулук, магістр психології, асистент кафедри психології, Марія ТЮГАНОВА, магістр психології, асистент кафедри психології.

Рецензенти:

1. Кирилова Дар'я Станіславівна, магістр психології, сертифікований психолог Europsy, приватний практик;
2. Дешевенко Анастасія Анатоліївна, магістр психології, приватний практик.

Рекомендовано рішенням кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового юридичного інституту Державного університету економіки і технологій

Протокол № 1 від 9 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри Ганна ПУРІЙ

Погоджено Науково-методичною радою Державного університету економіки і технологій

Протокол №2 від 23 вересня 2025 р.

Голова науково-методичної ради університету Валентин ОРЛОВ

Коротка анотація. Наскрізна програма практики для здобувачів вищої освіти денної форми навчання спеціальності С4 – «Психологія» є інтегрованою складовою частиною освітньо-професійної програми. Вона забезпечує комплексний підхід до організації практичної професійної підготовки майбутніх фахівців-психологів, системність навчання та містить у собі заплановані й структуровані належним чином програми навчальної, виробничої та переддипломної практики. Здобувачі проходять практику у психологічних службах закладів освіти, соціальних установах, центрах психологічної допомоги, організаціях та установах різних сфер діяльності України.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 МЕТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ	5
2 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ	6
3 НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ ДЛЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ – БАКАЛАВР	9
3.1 Завдання навчальної практики	13
3.2 Завдання виробничої практики	21
3.2 Програма переддипломної практики	32
Додаток А. Зразок титульного аркуша	48
Додаток Б. Зразок щоденника практики	49
Додаток В. Заключення	51
Додаток Г. Психологічна характеристика/висновок	51

ВСТУП

Практика здобувачів вищої освіти спеціальності С4 «Психологія» передбачає безперервність та послідовність її проведення з метою отримання необхідного обсягу практичних знань і вмінь відповідно до різних освітніх рівнів: бакалавр, магістр.

Перелік видів практики, їх форми, тривалість і терміни проведення визначаються навчальними планами. Зміст практики та послідовність її проведення регламентуються наскрізною програмою, яка розробляється закладом вищої освіти відповідно до освітньо-професійної програми підготовки майбутніх фахівців.

Наскрізна програма практики є основним навчально-методичним документом, що визначає мету, завдання, зміст та послідовність проведення практики, порядок підведення підсумків, а також містить рекомендації щодо форм і методів контролю якості підготовки здобувачів. Вона спрямована на формування у студентів належного рівня професійних знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання завдань психологічної діяльності на кожному освітньому рівні.

Базами практики є заклади освіти різних рівнів, центри психологічної допомоги, соціальні служби, а також інші установи, з якими заклад вищої освіти уклав відповідні угоди про співпрацю.

1 МЕТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ

Для підготовки здобувачів вищої освіти за трьома рівнями вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності С4 «Психологія», навчальним планом передбачені такі види практики:

Рівень вищої освіти	Вид практики	Семестр проведення	Кількість кредитів
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти - БАКАЛАВР	Навчальна	4	3
	Виробнича	4	3
	Переддипломна	8	3

Метою усіх видів практик здобувачів вищої освіти спеціальності «Психологія» є поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення психолого-педагогічних, соціально-гуманітарних та спеціальних дисциплін, формування практичних навичок професійної діяльності, ознайомлення з особливостями роботи психолога в освітніх, соціальних та організаційних установах.

Під час практики здобувачі опановують уміння застосовувати сучасні методи психологічної діагностики, консультування, профілактики та корекції, розвивають навички професійної комунікації, організації психологічних досліджень і роботи з клієнтами різних вікових категорій. Також практика передбачає збір емпіричного матеріалу для виконання курсових робіт з дисциплін спеціального спрямування та підготовки випускної кваліфікаційної роботи.

Навчальна практика з психології має на меті поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час вивчення базових дисциплін, формування первинних професійних умінь та навичок, ознайомлення з організацією діяльності психолога в різних освітніх та соціальних установах. Під час навчальної практики студенти повинні набути досвіду спостереження за роботою фахівців, навчитися аналізувати психолого-педагогічні ситуації, вести основну навчальну та професійну документацію, засвоїти елементарні прийоми психодіагностичної та корекційно-розвивальної діяльності. Практика сприяє розвитку професійного мислення, формує мотивацію до подальшого вивчення дисциплін професійного циклу та забезпечує підготовку до проходження наступних етапів практичної підготовки.

Виробнича практика з психології має на меті закріплення теоретичних знань зі спеціальності, ознайомлення з діяльністю психологічних установ та організацій, формування професійного підходу до психодіагностичної, консультативної та корекційно-розвивальної роботи, а також підготовку до опанування дисциплін циклу професійної підготовки. На етапі виробничої практики майбутній фахівець повинен набути практичних навичок роботи з

професійною документацією (нормативно-правові акти, методичні рекомендації, психодіагностичні методики тощо), удосконалити вміння застосовувати знання у вирішенні конкретних практичних завдань, пов'язаних з організацією та проведенням психологічної роботи.

Переддипломна практика з психології має на меті поглиблення і закріплення теоретичних знань щодо закономірностей психічної діяльності та поведінки людини, вдосконалення навичок психологічного супроводу, підвищення якості професійної підготовки майбутнього фахівця та його конкурентоспроможності на ринку праці. Вона передбачає збір матеріалів, необхідних для підготовки випускної кваліфікаційної роботи, а також формування готовності до самостійної практичної діяльності у психологічних службах, освітніх установах.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Направлення здобувачів на практику проводиться відповідно до договорів, укладених університетом з підприємствами, і оформлюється наказом по університету.

Загальне методичне керівництво організацією та проведенням практики кафедра здійснює через керівників практики.

Організація та керівництво практикою з боку університету здійснюється кваліфікованими викладачами випускової кафедри психології, а з боку бази практики – досвідченими практичними психологами чи фахівцями у сфері психологічної роботи.

Керівник практики від університету повинен:

- розробити для кожного здобувача індивідуальне завдання;
- провести організаційні збори, на яких повинен інформувати здобувачів про терміни, розподіл по базах практики, календарний графік проходження практики; ознайомити здобувачів з програмою практики і особливостями проходження практики; видати здобувачам програму практики, індивідуальні завдання, схеми збору інформації для виконання завдань, інформувати їх про особливості виконання завдань і порядок здачі заліку по закінченні практики;
- проводити консультації зі здобувачами для оформлення і здачі звіту;
- по закінченню практики, перевірити виконання здобувачами завдання.

Керівники практики від закладу проходження практики:

- ознайомитися з Наскрізною програмою практики;
- у перший день практики влаштувати зустріч практикантів з керівниками практики від підприємства та ознайомити здобувачів з правилами внутрішнього розпорядку;
- забезпечити проходження здобувачами інструктажу з техніки безпеки і охорони праці;
- ознайомити здобувачів з організацією робіт на конкретному робочому місці, допомагати їм виконувати завдання;

- дати керівнику від університету оцінку роботи кожного здобувача за період практики;

Перед початком практики здобувачі повинні знати:

- в якому закладі буде проходити практика;
- термін практики;
- календарний графік проходження практики;
- індивідуальне завдання;
- керівника практики від університету.

В перший день практики здобувачі повинні пройти інструктаж з техніки безпеки і охорони праці з оформленням необхідної документації.

Здобувач повинен в повній мірі:

- виконати програму практики, індивідуальне завдання, зібрати необхідні матеріали для написання звіту та його захисту;
- в повному обсязі та в установлені терміни виконати завдання практики;
- вивчити робочу документацію у відповідності до отриманого завдання;
- своєчасно попереджати керівників практики від закладу проходження практики і університету про відхилення, які виникли в ході виконання програми практики;

- вивчити правила техніки безпеки і охорони праці на ділянках, де проводиться практика, дотримуватись правил внутрішнього розпорядку.

На здобувачів-практикантів, які порушують правила внутрішнього розпорядку, керівник закладу має право накласти догану, про що повідомляє ректора університету. Ректор вирішує питання про можливість подальшого перебування здобувача у ВНЗ.

Необхідні матеріали здобувач зобов'язаний зібрати шляхом особистих спостережень, записів та ознайомлення з літературою і документацією.

По закінченню практики здобувачі, підписують щоденник та звіт у керівника практики від закладу та ВНЗ.

На підставі щоденника практикант складає письмовий звіт по практику (за встановленою формою) і здає диференційований залік по практиці.

Звіт без щоденника практики до розгляду комісії по оцінці виробничої практики **не приймається**.

Звіт оформлюють відповідно до Методичних рекомендацій до оформлення випускних кваліфікаційних робіт і оформлення звітів з виробничої і переддипломної практик для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр», «Магістр» спеціальності С4 Психологія денної та заочної форм навчання затвердженої Науково-методичною радою Державного університету економіки і технологій (протокол № 11 від «27» березня 2025 р.).

3 НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ ДЛЯ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ – БАКАЛАВР

3.1 Програма навчальної практики

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С4 - «Психологія» навчальна практика проводиться після 2 курсу у IV семестрі. Тривалість практики за навчальним планом – 2 тижні.

Мета та завдання практики

Головною метою навчальної практики є:

- оволодіння навичками комплексного дослідження особистості;
- оволодіння навичками аналізу, синтезу та узагальнення результатів та матеріалів діагностичних досліджень;
- оволодіння навичками формулювання та написання психодіагностичних заключень, характеристик та висновків;
- формування вміння інтегрувати теоретичні знання з основних фундаментальних дисциплін (загальна психологія, вікова психологія, диференційна психологія, психодіагностика) при складанні психологічних заключень та висновків;
- формування вміння етично, толерантно, емпатійно доносити результати діагностичного дослідження респонденту, якого було діагностовано.
- формування вміння на основі результатів діагностики складати рекомендації, щодо подальших дій діагностованого респондента: проходження додаткового діагностичного дослідження; додаткове діагностичне дослідження психічних процесів, властивостей або станів для поглиблення психодіагностичної характеристики; проходження психокорекційної або психорозвивальної програми для покращення тих чи інших психічних процесів, станів або властивостей.

Основні завдання виробничої практики:

1. Оволодіння навичками проведення основних діагностичних процедур: психодіагностичне спостереження, психодіагностична бесіда, експеримент, тестування.

2. Відпрацювання навичок коректного підбору методів дослідження у відповідності з запитом, розробленими критеріями та індивідуально-психологічними особливостями (за віком, статтю, рівнем освіти) досліджуваного.

3. Формування навичок побудови та перевірки гіпотез щодо особливості розвитку та подальшого функціонування особистості на підставі порівняння та аналізу результатів, що були здобуті різними психодіагностичними методами.

4. Відпрацювання навичок диференціювання стійких та ситуативних проявів особистості, відповідно до цього складання висновків та рекомендацій.

5. Навчання методологічним, теоретичним та конкретно-методичним принципам побудови психодіагностичного інструментарію (формування відповідного банку методик) і формулювання психодіагностичних узагальнень і висновків, що в повному обсязі можуть розкрити особистість досліджуваного.

6. Навчання ефективному використанню основних методів та методик психодіагностики.

7. Формування цілісного бачення об'єкту та предмету психодіагностичного обстеження, що дозволить будувати гіпотези психодіагностичного дослідження.

8. Розвиток психодіагностичного чуття та інтуїції, що необхідні при постанові психологічного діагнозу.

9. Розвиток навичок представлення психодіагностичних результатів.

Здобувач вищої освіти з психології при проходженні виробничої діагностичної практики має досягти наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК04. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК05. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК08. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК09. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. Програмні результати навчання (ПР):

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

(тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Зміст практики

Зміст навчальної практики визначається Програмою, а терміни і порядок проведення – навчальним планом випускової кафедри соціально-гуманітарних наук.

Перед початком навчальної практики для студентів проводиться установча конференція, на яку запрошуються представники баз практики. На конференції студентам роз'яснюється мета і завдання навчальної діагностичної практики, її порядок і зміст.

Повноцінна реалізація, закладених в основу Програми практики головних завдань, передбачає проходження студентами 3-х послідовних етапів роботи: установчий, основний, завершальний.

Студент-практикант повинен:

На установчому етапі:

- бути присутнім на установчій конференції;
- ознайомитися із Програмою практики;
- отримати завдання у керівника практики і узгодити з ним календарний план роботи на період проходження практики;
- завдання занести у щоденник практики.

На основному етапі (період проходження практики):

- якісно і повністю виконувати завдання практики;
- збирати й узагальнювати матеріал за даними практики; систематично доповідати керівнику практики про виконані завдання або про проблеми, що виникли під час проходження практики;
- вести щоденник практики.

На завершальному (підсумковому) етапі:

- підготувати звітну документацію та загальний звіт по практиці у відповідності до вимог Програми практики;

- своєчасно здати у встановлений термін звітну документацію по практиці на кафедру соціально-гуманітарних наук.

Зміст Програми практики спрямований на накопичення практичного досвіду та розвиток практичних навичок студентів. Саме тому, головною метою навчальної діагностичної практики є формування у студентів вмінь і навичок майбутньої професійно діагностичної діяльності, оволодіння різноманітними методами і формами її здійснення, опрацювання алгоритмів вирішення конкретних завдань, що виникають у психологічній практиці.

Виробнича практика виконує ряд важливих функцій, а саме: адаптивну, розвивальну, навчально-практичну, виховну. Так, практика вимагає від студентів психологічної готовності до професійної діяльності. Психологічна готовність студента до професійної діяльності складається з двох компонентів: психологічно-мотиваційної налаштованості та професійної підготовленості.

Психологічно-мотиваційна налаштованість студента на практичну діяльність визначається наявністю компонентів:

- пізнавального (розуміння поставлених практикою завдань, оцінка їх значення, знання та вміння відшукати способи (теоретичні та практичні) вирішення цих завдань);
- процесуального (володіння необхідними уміннями і навичками реалізації завдань);
- мотиваційного (потреба успішного виконання завдань практики, прагнення досягти успіху, розуміння впливу результатів практики на подальшу професійну діяльність);
- емоційного (позитивне налаштування на проходження та виконання завдань практики, почуття відповідальності й обов'язку, прагнення успішного вирішення завдань, інтерес до отримання нових теоретичних та практичних знань).

Професійна підготовленість студента характеризується:

- вольовим компонентом та мотивацією професійної діяльності;
- наявністю професійно важливих рис характеру та здібностей;
- соціально прийнятними ціннісними і морально-етичними установками;
- професійно зорієнтованими особливостями, а саме: спостережливостю, увагою, пам'яттю, мисленням (конвергентним та дивергентним), динамізмом і стійкістю емоційно-вольових процесів.

Ефективність проходження студентами практики обумовлюється кількома чинниками:

- належного керівництва практикою з боку викладачів кафедри;
- підбору закладів для проходження практики, що будуть відповідати майбутнім можливостям працевлаштування;
- доброзичливого ставлення колективу закладу до студентів-практикантів, надання їм необхідної методичної допомоги;
- психологічної готовності студентів до роботи.

3.1 Завдання навчальної практики

Термін	Зміст роботи та завдання	Зміст консультації керівника практики
I тиждень	Відвідання настановчої конференції, отримання завдань практики, перша помітка у щоденнику практики. Ознайомлення з основною документацією практичного психолога установи, де проходить навчальна діагностична практика. Методична підготовка. Формулювання діагностичної вибірки, дізнання запитів, побудова гіпотез та діагностичного плану. Формулювання банку методик, визначення процедур проведення дослідження.	1-а консультація керівника практики: щодо загального змісту практики; щодо ведення щоденника практики; щодо методичної підготовки.
II тиждень	Безпосереднє проведення діагностичного дослідження, обробка результатів, перевірка первинних гіпотез, проведення додаткових, уточнюючих досліджень.	2-а консультація керівника практики: щодо специфіки проведення діагностичного дослідження для різних вікових груп; щодо використання комп'ютерних та додаткових засобів для проведення діагностичного дослідження; щодо уточнення/поглиблення отриманих результатів психодіагностичного дослідження.
III тиждень	Обробка отриманих результатів, складання психодіагностичних висновків, загальних характеристик. Написання рекомендацій. Консультація з приводу отриманих результатів респондентів, що проходили психодіагностичне дослідження. Складання загального звіту практики, підготовка документів практики: загальний звіт, банк методик, діагностичні завдання, бланки відповідей. Заключення, загальні характеристики, висновки.	3-я консультація керівника практики: щодо обробки отриманих результатів; щодо складання заключень, загальних характеристик, висновків та рекомендацій; щодо підготовки документів практики.

Під час практики студенти здійснюють вивчення особистості 3-х досліджуваних з наведених вікових груп: дитини дошкільного віку, дитини молодшого шкільного віку, підлітка, юнака, людини дорослого віку.

Програма комплексного дослідження особистості, методичні рекомендації

№	Параметри, що вивчаються	Методи та методики
1.	Загальні відомості про респондента (ПІБ, вік, освіта, склад родини, стан здоров'я, умови родинного виховання)	Психодіагностична бесіда, спостереження, аналіз продуктів діяльності
2.	Психічні властивості: Особистість	Тест ММРІ, 16-PF питальник Кеттела, питальник Кейрсі, опитувальник Я. Стреляу, тест гумористичних фраз А. Шмельова та В. Болдирєва, «анкета прогноз» А. Баранів, С. Чермянін, проєктивна методика «Малюнок неіснуючої тварини», проєктивна методика «Автопортрет», тест Л. Сонді та ін.
	Темперамент	Спостереження, тест Г. Айзенка на визначення темпераменту, методика Є. П. Ільїна «Тепінг-тест» та ін.
	Характер	Опитувальники ПДО, МПДО, тест Лірі, та ін.
	Структура потреб, мотиваційна сфера, ціннісні орієнтації	Спостереження, бесіда, «Методика дослідження самовідношення», опитувальник мотиваційної афіліації А. Мехраб'ян (модифікація М. Ш. Магомед-Емінова), опитувальник мотивації досягнення успіхів А. Мехраб'ян (модифікація М. Ш. Магомед-Емінова), методика дослідження рівня суб'єктивного контролю УСК, тест М. Рокіча «Ціннісні орієнтації» та ін.
	Самооцінка і рівень домагань	М. Сонерсент «Тест на самооцінку», тест самооцінки Демо-Рубінштейн, тест на самооцінку Будассі, методика діагностики самооцінки Хіппе та ін.
	Діагностика здібностей	Анкетування для виявлення інтересів та нахилів дитини за О. І. Савенко, методика діагностики загальної обдарованості «Інтелектуальний портрет» за О. І. Савенко, тест розвитку творчого мислення за П. Торренсом, тест Бенетта на механічну зрозумілість (тест технічного інтелекту) та ін.
3.	Особливості емоційно-вольової сфери	методика дослідження рівня суб'єктивного контролю УСК, проєктивна методика «Кактус», проєктивна методика «Людина під

		дощем», Шкала явної тривоги СМАС, вияв суїцидального ризику у дітей А.А. Кучер, Шкала депресії Бека, методика САН, тест-опитувальник оцінки настрою, торенська шкала алексетемії, методика експрес діагностики неврозу К. Хека та Х. Хесса, шкала нервово- психічної напруги, методика «Прогноз», тест «руки» та ін.
4.	Рівень розвитку та особливості пізнавальної сфери	Тест Керна-Ірасика, методика «Чобітки», кольорові прогресивні матриці Равена, методика «Домик», методика «Лабіринт», завчання слів за О. Лурісю, Шкала вимірювання інтелекту Векслера «WAIS», тест культурно- вільного інтелекту GFIT (Р.-Б. Кеттел), прогресивні матриці Равена, тест інтелекту Айзенка, тест на соціальний інтелект Гілфорда, тест на емоційний інтелект EQ Холла, коректурна проба, таблиці Шульте, методика Мюнстерберга, рахунок за Крепеліним, Піктограма, проблема Еверьє та ін.
5.	Сфера міжособистісних стосунків, особливості поведінки та спілкування у групі	Проективна методика «малюнок сім'ї», проективна методика «Школа звірів», соціометричне дослідження, опитувальник КОС, діагностика комунікативної толерантності В. В. Бойко та ін.

Форми та методи контролю

Під час проходження навчальної практики студенти мають отримувати індивідуальні консультації у викладача, що керує практикою, з питань, які можуть виникнути під час практики.

Одним з обов'язків студентів, окрім ведення діагностичної діяльності, є заповнення «Щоденника навчальної діагностичної практики» за встановленим зразком. У щоденнику практики необхідно послідовно висвітлити всі етапи роботи та форми контролю студента. Щоденник навчальної діагностичної практики має бути поданий разом з іншою звітною документацією наприкінці проходження практики студентом.

Протягом усієї практики з боку керівника виробничої практики забезпечується безперервний контроль її ефективності, що виражається у консультаційних зустрічах по п'ятницях та відмітках про виконання зазначеного виду діяльності у щоденнику практики студента.

По закінченню практики студенти надають на кафедру звітну документацію. На підставі поданих документів і характеристик, керівник практики проводить залік із диференційованою оцінкою.

Оцінка за практику виставляється за підсумком результатів проведення відповідних завдань практики (за рівнем теоретичного обґрунтування і якістю методичного забезпечення).

Вид контролю	Максимальна кількість балів
Ведення щоденнику практики	20 балів
Оцінка керівника практики від організації (психолога, провідного фахівця /завідувача, зам. директора / директора)	20 балів
Представлення всіх матеріалів роботи у друкованому та електронному вигляді: Загальний звіт з практики. Заповнений щоденник практики. Банк використаних методик (список та аргументація використаних методів та методик). Тестовий матеріал та заповнені бланки відповідей. Заключення для кожної проведеної методики та методу. Загальна психологічна характеристика на діагностованих респондентів, висновки.	40 балів
Захист Звіту навчальної діагностичної практики	20 балів
Разом	100 балів

Результати проходження студентами практики обговорюються на підсумковій конференції студентів і на засіданні кафедри соціально-гуманітарних наук.

За результатами проходження практики здійснюється оцінювання рівня

засвоєння студентами загальних принципів практичної професійно-діагностичної діяльності та ступеня оволодіння навичками психологічного аналізу.

Оцінка виставляється керівником практики з урахуванням результатів роботи за звітом, характеристики з місця проходження практики, якості, продемонстрованих студентом вмінь і навичок проведення психологічного аналізу своєї діяльності, а також рівня професійної компетенції студента, виявленого у процесі проходження практики.

Положення про академічну доброчесність у Державному університеті економіки і технологій:

https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/243/pol_AD.pdf

Підсумкова оцінка визначається наступним чином:

Критерії виставлення балів за окремі види контролю:

- 20 балів – чіткість, логічність, структурованість, повнота та акуратність представлених матеріалів, висока технічність їх письмового оформлення та методичного обґрунтування;
- 10 балів – розкриття основних методичних аспектів представлених матеріалів, незначне порушення логічних зв'язків, незначні неточності в аналізі матеріалів та труднощі в їх методичному обґрунтуванні. Середня технічність оформлення поданих матеріалів;
- 5 балів – формальний характер представлених матеріалів, які відображають несформованість вміння методичного обґрунтування відповідних елементів бази знань, недбале ставлення до оформлення складових звіту, низький рівень володіння практичними знаннями та уміннями;
- 0 балів – матеріали з практики не представлені.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS.

Шкала ДУЕТ, балів	Оцінка за 4-бальною шкалою		Шкала ECTS
	у формі іспиту/ диференційованого заліку/захисту	у формі заліку	
90 – 100	відмінно	зараховано	A
80 – 89	добре		B
70 – 79			C
66 – 69	задовільно		D
60 – 65			E
21 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання іспиту (заліку)	не зараховано з можливістю повторного складання заліку	FX
0 – 20	незадовільно з можливістю повторного проходження курсу з освітнього компонента	не зараховано з можливістю повторного проходження курсу з освітнього компонента	F

Студент допускається до складання диференційованого заліку з практики у разі виконання програми практики у повному обсязі!

Зміст критеріїв оцінювання результатів практики:

Оцінка «*відмінно*» – всі завдання практики виконано у повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати теоретичні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами відповідної професійної діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології, продемонстровано активність та ініціативність під час здійснення практичної професійної діяльності. Звіт подано у встановлений термін, що містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «*відмінно*».

Оцінка «*дуже добре*» – завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння застосовувати теоретичні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами відповідної професійної діяльності. Продemonстровано зацікавленість та активність, але не виявлено творчого, індивідуального підходу. Звіт подано у встановлений термін, що містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «*дуже добре*».

Оцінка «*добре*» – завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань допускалися незначні помилки. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «*добре*».

Оцінка «*задовільно*» – завдання практики виконано у неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник невірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази «*задовільно*»

Оцінка «*достатньо*» – завдання виконано з помилками. Усі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник не оформлено у повному обсязі. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «*задовільно*».

Оцінка «*незадовільно*» – завдання невиконані, виявлено не сформованість вміння здійснювати відповідні види професійної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутні щоденник та характеристика-відгук, або інші складові звітної документації.

Вимоги до Звіту

По закінченню терміну проходження практики студенти звітують про виконання програми практики. Звіт оформлюється відповідно до вимог, встановлених випусковою кафедрою соціально-гуманітарних наук, подається на рецензування керівнику практики від кафедри, підписаний та оцінений керівником від бази практики.

Звіт про результати походження виробничої практики має бути поданий керівнику практики не пізніше ніж через тиждень після її закінчення.

Звіт комплектується у вигляді пакету документів, який обов'язково вміщує характеристику з місця проходження практики, з аналізом роботи студента психологом, провідним фахівцем / завідувачем, зам. директора / директором (із підтвердженням установи, де відбувалася практика); загального Звіту з практики; заповненого щоденника практики; банку використаних методик (список та аргументація використаних методів та методик); тестового матеріалу та заповнених бланків відповідей; заключення для кожної проведеної методики та методу; загальної психологічної характеристики на діагностованих респондентів, висновки.

Загальний Звіт з практики повинен містити наступну інформацію:

- опис мети і завдань;
- опис використаних засобів і методик;
- опис об'єму виконаної роботи;
- опис отриманих результатів (набутих загальних та спеціальних компетентностей) під час проходження навчальної діагностичної практики;
- висновки, оцінку студентом своєї діяльності, набутого практичного досвіду, пропозиції щодо удосконалення змісту і організації практики.

Вимоги щодо оформлення загального Звіту:

- Обсяг загального Звіту складає довільну кількість (від 3) сторінок комп'ютерного набору. До загального обсягу входять титульна сторінка, план (в ньому подано перелік звітної документації з вказаними сторінками), звітна документація, висновки та список джерел якими керувався студент під час проходження практики.
- Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А-4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнє та нижнє 2 см, ліве – 3 см, праве – 1,5 см.
- Титульна сторінка оформляється за встановленою формою (див. додаток А).
- Заголовки розділів виконуються великими літерами: ЗАГАЛЬНИЙ ЗВІТ, БАНК МЕТОДИК, ВИСНОВКИ та ін.

Підведення підсумків практики

Підсумки практики підводяться у процесі складання студентом заліку. Диференційна оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента.

Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики від підприємства записує у щоденнику студента відгук з виставленням конкретної оцінки: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»; також відповідну суму балів та оцінку за системою ECTS. Він же інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики та з інших питань організації і проведення практики.

Підсумки практики підводяться керівниками практики і обговорюються на звітній конференції (не пізніше 10 днів після закінчення практики).

Результатом проходження практики є набуття студентами реального досвіду практичного застосування отриманих у процесі університетського навчання теоретико- методологічних знань щодо організації та здійснення основного змісту майбутньої професійної роботи.

Як результат проходження навчальної практики, студенти *мають продемонструвати достатній рівень*:

- засвоєння загальних принципів організаційно-методичної діяльності спеціаліста у різних галузях психології;
- опанування навичок проведення аналізу діяльності практичного психолога у діагностичній сфері.

Таким чином, реалізація програми навчальної практики для студентів орієнтована не тільки на засвоєння та закріплення необхідної для майбутньої професійної діяльності системи знань, а й відпрацювання практично-діагностичних навичок.

Отже, навчальна практика забезпечує можливість поглиблення до професії та надає досвід практичного застосування психологічно-діагностичних методів і загальних психологічних знань у самостійній професійній діяльності майбутніх спеціалістів психологічної сфери.

3.2 Програма виробничої практики

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С4 - «Психологія» виробнича практика проводиться після 2 курсу у IV семестрі. Тривалість практики за навчальним планом – 2 тижні.

Мета та завдання практики

Головною метою виробничої практики є:

- закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих в процесі вивчення певного циклу дисциплін: психофізіології, вікової психології, логопсихології тощо;
- оволодіння навичками виробничої практики;
- оволодіння навичками формулювання та написання висновків, характеристик та заключень у процесі виробничої практики;
- формування вміння інтегрувати теоретичні знання з основних фундаментальних дисциплін (загальна психологія, вікова психологія, диференційна психологія, психофізіологія, логопсихологія) при складанні психологічних заключень та висновків;
- формування вміння етично, толерантно, емпатійно доносити результати корекційної практики респондентам.

Основні завдання виробничої практики:

1. Навчання аналізу змісту діяльності психолога в інклюзивно-ресурсному центрі та її практичної складової.
2. Створення цілісного уявлення про методи, методичні прийоми, форми організації та проведення роботи психолога в умовах виробничої практики.
3. Відпрацювання технології розробки програми практичної діяльності та її реалізації.
4. Оволодіння навичками проведення основних процедур, передбачених виробничою практикою.
5. Розвиток умінь представлення результатів, отриманих під час виробничої практики.

Здобувач вищої освіти з психології при проходженні виробничої практики має досягти наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
 ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
 ЗК04. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК05. Здатність бути критичним і самокритичним.
 ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК08. Навички міжособистісної взаємодії.
 ЗК09. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно- комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний

інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Зміст практики

Зміст виробничої практики визначається Програмою, а терміни і порядок проведення – навчальним планом випускової кафедри соціально-гуманітарних наук.

Перед початком виробничої корекційно-реабілітаційної практики для студентів проводиться установча конференція, на яку запрошуються

представники баз практики. На конференції студентам роз'яснюється мета і завдання практики, її порядок і зміст.

Повноцінна реалізація, закладених в основу Програми практики головних завдань, передбачає проходження студентами 3-х послідовних етапів роботи: установчий, основний, завершальний.

Студент-практикант повинен:

На установчому етапі:

- бути присутнім на установчій конференції;
- ознайомитися із Програмою практики;
- отримати завдання у керівника практики і узгодити з ним календарний план роботи на період проходження практики;
- завдання занести у щоденник практики.

На основному етапі (період проходження практики):

- якісно і повністю виконувати завдання практики;
- збирати й узагальнювати матеріал за даними практики;
- систематично доповідати керівнику практики про виконані завдання або про проблеми, що виникли під час проходження практики;
- вести щоденник практики.

На завершальному (підсумковому) етапі:

- підготувати звітну документацію та загальний звіт по практиці у відповідності до вимог Програми практики;
- своєчасно здати у встановлений термін звітну документацію по практиці на кафедру соціально-гуманітарних наук.

Зміст Програми практики спрямований на накопичення практичного досвіду та розвиток практичних навичок студентів. Саме тому, *головною метою* виробничої корекційно-реабілітаційної практики є формування у студентів вмінь і навичок майбутньої професійної діяльності, оволодіння різноманітними методами і формами її здійснення, опрацювання алгоритмів вирішення конкретних завдань, що виникають у психологічній практиці.

Виробнича практика виконує ряд важливих функцій, а саме: адаптивну, розвивальну, навчально-практичну, виховну. Так, практика вимагає від студентів психологічної готовності до професійної діяльності.

Психологічна готовність студента до професійної діяльності складається з двох компонентів:

- 1) психологічно-мотиваційної налаштованості,
- 2) професійної підготовленості.

Психологічно-мотиваційна налаштованість студента на практичну діяльність визначається наявністю компонентів:

- пізнавального (розуміння поставлених практикою завдань, оцінка їх значення, знання та вміння відшукати способи (теоретичні та практичні) вирішення цих завдань);
- процесуального (володіння необхідними вміннями і навичками реалізації завдань);
- мотиваційного (потреба успішного виконання завдань практики,

прагнення досягти успіху, розуміння впливу результатів практики на подальшу професійну діяльність);

- емоційного (позитивне налаштування на проходження та виконання завдань практики, почуття відповідальності й обов'язку, прагнення успішного вирішення завдань, інтерес до отримання нових теоретичних та практичних знань).

Професійна підготовленість студента характеризується:

- вольовим компонентом та мотивацією професійної діяльності;
- наявністю професійно важливих рис характеру та здібностей;
- соціально-прийнятними ціннісними і морально-етичними установками;
- професійно зорієнтованими особливостями, а саме: спостережливістю, увагою, пам'яттю, мисленням (конвергентним та дивергентним), динамізмом і стійкістю емоційно-вольових процесів.

Ефективність проходження студентами практики обумовлюється кількома чинниками:

- належним керівництвом практикою з боку викладачів кафедри;
- підбором закладів для проходження практики, що будуть відповідати майбутнім можливостям працевлаштування;
- доброзичливим ставленням колективу закладу до студентів-практикантів, наданням їм необхідної методичної допомоги;
- психологічною готовністю студентів до роботи.

Завдання виробничої практики

Термін	Зміст роботи та завдання	Зміст консультації керівника практики
I тиждень	Відвідання настановчої конференції, отримання завдань практики, перша помітка у щоденнику практики. Ознайомлення з основною документацією практичного психолога установи, де проходить практика. Методична підготовка. Дізнання запитів, побудова гіпотез та плану корекційної роботи. Визначення процедур проведення корекційної роботи.	1-а консультація керівника практики: ○ щодо загального змісту практики; ○ щодо ведення щоденника практики; ○ щодо методичної підготовки.
II тиждень	Безпосереднє проведення корекційно-реабілітаційної роботи. Обробка отриманих результатів, складання висновків та загальних характеристик. Написання рекомендацій. Консультація з приводу отриманих результатів респондентів. Складання загального звіту практики, підготовка документів практики: загальний звіт, банк корекційних вправ. Заключення, загальні характеристики, висновки.	2-а консультація керівника практики: • щодо специфіки проведення корекційно-реабілітаційної роботи; • щодо обробки отриманих результатів; • щодо складання заключень, загальних характеристик, висновків та рекомендацій; • щодо підготовки документів практики.

Під час практики студенти здійснюють вивчення особистості 3-х досліджуваних з наведених вікових груп: дитини дошкільного віку, дитини молодшого шкільного віку, підлітка, юнака.

Програма комплексного дослідження особистості, методичні рекомендації

№	Параметри, що вивчаються	Методи та вправи
1.	Загальні відомості про респондента (ПІБ, вік, освіта, склад родини, стан здоров'я, умови родинного виховання)	Психодіагностична бесіда, спостереження, аналіз продуктів діяльності
2.	Порушення саморегуляції пізнавальної діяльності	Словесні диктанти Графічний диктант Продовж візерунок Змалювання зразка Зразок і правило Мистецтво вигадкування історій
		„Так" і „ні", не говорити Муха Акробат Античас Чарівний олівець Прямокутники
3.	Порушення уваги і розумової працездатності	Змінений тест „Коректурних проб" Чоловічки, що танцюють Знайди помилки Перевір у сусіда Пошук зразків Змінений субтест Векслера Лабіринт Знайти подібні й відмінні ознаки Дві справи одночасно Гучна і тиха музика Ігри з м'ячем Не поспішай наслідувати Що виконувати? Числа
4.	Порушення мнестичної діяльності	Весь алфавіт П'ять слів Нагору і вниз Анаграми Виключення зайвого Зерно - резон Цікаві перетворення Проміжне слово Гра букв Пропущене слово
5.	Порушення мислення	Тексти з прихованим смислом Пошук прихованого смислу Перелік назв до розповіді Скорочення розповіді Виділення істотних ознак предметів Визначення подібності й розбіжності між поняттями Аналіз відношень понять Узагальнення й обмеження Ланцюжок понять Гілка понять Система понять Визначення понять Ключ до невідомого Складання речень Пошук загальних властивостей Виключення зайвого слова Пошук аналогів Пошук протилежних предметів

		Пошук предметів за поданими ознаками Формулювання визначення Висловлення думки іншими словами Сміслові співвіднесення Схематичний план
6.	Розлади інтелекту та розумової діяльності	Головоломки з паличками Уяви, що вийде Збери пірамідку План, карта Будівельник і архітектор Малюнки, які розмовляють (пиктографія) Будиночки
5.	Порушення мислення	Тексти з прихованим змістом Пошук прихованого змісту Перелік назв до розповіді Скорочення розповіді Виділення істотних ознак предметів Визначення подібності й розбіжності між поняттями Аналіз відношень понять Узагальнення й обмеження Ланцюжок понять Гілка понять Система понять Визначення понять Ключ до невідомого Складання речень Пошук загальних властивостей Виключення зайвого слова Пошук аналогів Пошук протилежних предметів Пошук предметів за поданими ознаками Формулювання визначення Висловлення думки іншими словами Сміслові співвіднесення Схематичний план
6.	Розлади інтелекту та розумової діяльності	Головоломки з паличками Уяви, що вийде Збери пірамідку План, карта Будівельник і архітектор Малюнки, які розмовляють (пиктографія) Будиночки Закрий картинку Хто швидше Класифікація геометричних фігур Класифікація слів- понять Покажи, що не підходить (на основі методики четвертий - зайвий) Протилежності на картинках Продовжити ряд зображень Пошук відсутніх у ряду фігур

	Пошук ознак відмінності однієї групи фігур від іншої Звуковий аналіз слів Підбери слово Складання розповіді за картинкою Складання розповіді за серією картинок Склади з букв слова Встав у слова пропущені букви Ланцюжок слів Протилежності Перша буква Наскрізна буква Домалою предмети Хто ховається в точках? Чарівні ляпки Чарівні картинки Закінчи малюнок Придумай малюнок Чого на світі не буває Що було б, якби...? Учимося придумувати казки Чудеса техніки Групова картина Складання асоціативних ланцюжків Помилки в сприйнятті предмета Пошук порівнянь
--	--

Форми та методи контролю

Під час проходження виробничої практики студенти мають отримувати індивідуальні консультації у викладача, що керує практикою, з питань, які можуть виникнути під час практики.

Одним з обов'язків студентів, окрім ведення корекційно-реабілітаційної діяльності, є заповнення «Щоденника виробничої корекційно-реабілітаційної практики» за встановленим зразком. У щоденнику практики необхідно послідовно висвітлити всі етапи роботи та форми контролю студента.

Щоденник виробничої практики має бути поданий разом з іншою звітною документацією наприкінці проходження практики студентом.

Протягом усієї практики з боку керівника практики забезпечується безперервний контроль її ефективності, що виражається у консультаційних зустрічах по п'ятницях та відмітках про виконання зазначеного виду діяльності у щоденнику практики студента.

По закінченню практики студенти надають на кафедру звітну документацію. На підставі поданих документів і характеристик, керівник практики проводить залік з диференційованою оцінкою.

Результати проходження студентами практики обговорюються на підсумковій конференції студентів і на засіданні кафедри соціально-гуманітарних наук.

За результатами проходження практики здійснюється оцінювання рівня засвоєння студентами загальних принципів практичної професійно-діагностичної діяльності та ступеня оволодіння навичками психологічного аналізу.

Оцінка виставляється керівником практики з урахуванням результатів роботи за звітом, характеристики з місця проходження практики, якості, продемонстрованих студентом вмінь і навичок проведення психологічного аналізу своєї діяльності, а також рівня професійної компетенції студента, виявленого у процесі проходження практики.

Підсумкова оцінка визначається наступним чином:

Вид контролю	Максимальна кількість балів
Ведення щоденнику практики	20 балів
Оцінка керівника практики від організації (психолога, провідного фахівця /завідувача, зам. директора / директора)	20 балів
Представлення всіх матеріалів роботи у друкованому та електронному вигляді: Загальний звіт з практики. Заповнений щоденник практики. Банк використаних методик (список та аргументація використаних методів та методик). Тестовий матеріал та заповнені бланки відповідей. Заключення для кожної проведеної методики та методу. Загальна психологічна характеристика на діагностованих респондентів, висновки.	40 балів
Захист Звіту навчальної діагностичної практики	20 балів
Разом	100 балів

Критерії виставлення балів за окремі види контролю:

- 20 балів – чіткість, логічність, структурованість, повнота та акуратність представлених матеріалів, висока технічність їх письмового оформлення та методичного обґрунтування.
- 10 балів – розкриття основних методичних аспектів представлених матеріалів, незначне порушення логічних зв'язків, незначні неточності в аналізі матеріалів та труднощі в їх методичному обґрунтуванні, середня технічність оформлення поданих матеріалів.
- 5 балів – формальний характер представлених матеріалів, які відображають несформованість вміння методичного обґрунтування відповідних елементів бази знань, недбале ставлення до оформлення складових звіту, низький рівень володіння практичними знаннями та уміннями.
- 0 балів – матеріали з практики не представлені.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS.

Шкала ДУЕТ, балів	Оцінка за 4-бальною шкалою		Шкала ECTS
	у формі іспиту/ диференційованого заліку/захисту	у формі заліку	
90 – 100	відмінно	зараховано	A
80 – 89	добре		B
70 – 79			C
66 – 69			D
60 – 65	задовільно		E
21 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання іспиту (заліку)	не зараховано з можливістю повторного складання заліку	FX
0 – 20	незадовільно з можливістю повторного проходження курсу з освітнього компонента	не зараховано з можливістю повторного проходження курсу з освітнього компонента	F

Студент допускається до складання диференційованого заліку з практики у разі виконання програми практики у повному обсязі!

Зміст критеріїв оцінювання результатів практики:

Оцінка «*відмінно*» – всі завдання практики виконано у повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати теоретичні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами відповідної професійної діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології, продемонстровано активність та ініціативність під час здійснення практичної професійної діяльності. Звіт подано у встановлений термін, що містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «*відмінно*».

Оцінка «*дуже добре*» – завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння застосовувати теоретичні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами відповідної професійної діяльності. Продemonстровано зацікавленість та активність, але не виявлено творчого, індивідуального підходу. Звіт подано у встановлений термін, що містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «*дуже добре*».

Оцінка «*добре*» – завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань допускалися незначні помилки. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є

характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка «*задовільно*» – завдання практики виконано у неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник невірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка «*достатньо*» – завдання виконано з помилками. Усі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник не оформлено у повному обсязі. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка «*незадовільно*» – завдання невиконані, виявлено не сформованість вміння здійснювати відповідні види професійної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутні щоденник та характеристика-відгук, або інші складові звітної документації.

Вимоги до Звіту

По закінченню терміну проходження практики студенти звітують про виконання програми практики. Звіт оформлюється відповідно до вимог, встановлених випусковою кафедрою соціально-гуманітарних наук, подається на рецензування керівнику практики від кафедри, підписаний та оцінений керівником від бази практики.

Звіт про результати походження виробничої корекційно-реабілітаційної практики має бути поданий керівнику практики не пізніше ніж через тиждень після її закінчення.

Звіт комплектується у вигляді пакету документів, який обов'язково вміщує характеристику з місця проходження практики, з аналізом роботи студента психологом, провідним фахівцем / завідувачем, зам. директора / директором (із підтвердженням установи, де відбувалася практика); загального Звіту з практики; заповненого щоденника практики; банку використаних вправ; заключення для кожної проведенної методики та методу; загальної психологічної характеристики на респондентів, висновки.

Загальний Звіт з практики повинен містити наступну інформацію:

- опис мети і завдань;
- опис використаних засобів і вправ;
- опис об'єму виконаної роботи;
- опис отриманих результатів під час проходження практики;
- висновки, оцінку студентом своєї діяльності, набутого практичного досвіду, пропозиції щодо удосконалення змісту і організації практики.

Вимоги щодо оформлення загального Звіту:

- Обсяг загального Звіту складає довільну кількість (від 3) сторінок комп'ютерного набору. До загального обсягу входять титульна сторінка, план

(в ньому подано перелік звітної документації з вказаними сторінками), звітна документація, висновки та список джерел якими керувався студент під час проходження практики.

- Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А-4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнє та нижнє 2 см, ліве – 3 см, праве – 1,5 см.
- Титульна сторінка оформляється за встановленою формою (див. додаток А).
- Заголовки розділів виконуються великими літерами: ЗАГАЛЬНИЙ ЗВІТ, БАНК МЕТОДИК, ВИСНОВКИ та ін.

Підведення підсумків практики

Підсумки практики підводяться у процесі складання студентом заліку. Диференційна оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента.

Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики від підприємства записує у щоденнику студента відгук з виставленням конкретної оцінки: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»; також відповідну суму балів та оцінку за системою ECTS. Він же інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики та з інших питань організації і проведення практики.

Підсумки практики підводяться керівниками практики і обговорюються на звітній конференції (не пізніше 10 днів після закінчення практики).

Результатом проходження практики є набуття студентами реального досвіду практичного застосування отриманих у процесі університетського навчання теоретико-методологічних знань щодо організації та здійснення основного змісту майбутньої професійної роботи.

Як результат проходження виробничої практики, студенти *мають продемонструвати достатній рівень*:

- засвоєння загальних принципів організаційно-методичної діяльності спеціаліста у різних галузях психології;
- опанування навичок проведення аналізу діяльності практичного психолога у діагностичній сфері.

Таким чином, реалізація програми виробничої практики для студентів орієнтована не тільки на засвоєння та закріплення необхідної для майбутньої професійної діяльності системи знань, а й відпрацювання практичних навичок.

Отже, виробничої практики забезпечує можливість поглиблення знань у вибраній професії та надає досвід їх практичного застосування у самостійній професійній діяльності майбутніх спеціалістів психологічної сфери

3.3 Програма переддипломної практики

Переддипломна практика бакалаврів з психології проводиться після завершення теоретичного навчання за освітньо-професійною програмою «бакалавр» та складання екзаменаційної сесії, безпосередньо перед захистом випускної кваліфікаційної роботи. Тривалість практики за навчальним планом становить 2 тижні.

Під час проходження переддипломної практики здобувач, відповідно до завдань та програми, поглиблює професійні знання і навички, вивчає особливості діяльності психолога у відповідній сфері (освітній, соціальній, організаційній тощо), ознайомлюється з документацією та методичним забезпеченням психологічної роботи.

Практикант бере участь у психологічних спостереженнях, консультуванні, діагностичних та корекційних заходах (під керівництвом фахівця), аналізує соціально-психологічний клімат у колективі чи окремих групах, опрацьовує результати досліджень.

Окрему увагу приділяє питанням етики, конфіденційності та екології професійної діяльності психолога, а також оформленню матеріалів, які можуть становити основу окремих розділів випускної кваліфікаційної роботи.

Мета та завдання практики

Головною метою переддипломної практики є:

- закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих в процесі вивчення певного циклу дисциплін: психофізіології, вікової психології, девіантна поведінка: профілактика проявів тощо;
- удосконалення професійних вмінь і навичок на основі ознайомлення з практичною діяльністю психолога у відповідних установах і організаціях;
- аналіз наукової літератури, статей, монографій з проблеми тощо;
- проведення емпіричних досліджень, що передбачено планом дипломної роботи;
- формування вмінь інтегрувати теоретичні знання з основних фундаментальних дисциплін (загальна психологія, вікова психологія, диференційна психологія, психофізіологія, логопсихологія тощо) при складанні психологічних заключень та висновків.
- формування вмінь етично, толерантно, емпатійно доносити результати діагностичних заключень респондентам.

Під час проходження практики студенти **ознайомлюються:**

- з особливостями планування та здійснення професійної діяльності практичного психолога;
- поглиблення та закріплення власних теоретичних знань з психології; набуття навичок використання їх у практичній діяльності;
- набувають досвід психологічної діяльності;
- виробляють уміння та навички, необхідні для вирішення професійних завдань;

- оволодівають формами і методами діагностичної, корекційно-розвивальної, просвітницької, дослідницької і навчально-виховної роботи;
- відбувається: підготовка до проведення практичного психологічного дослідження;
- здійснення профорієнтаційної роботи (психологічні ігри, тренінги, профорієнтовані виховні заходи з метою популяризації професійної галузі практичної, соціальної та медичної психології);
- надбання навичок виконання функцій психолога на базі практики, здійснення власного психологічного дослідження;
- студенти-практиканти рефлексують свої особистісні якості і рівень практичної підготовленості до майбутньої професійної діяльності.

Основні завдання переддипломної практики:

- закріплення і практичне використання теоретичних знань з фахових дисциплін;
- формування професійної ідентифікації майбутніх психологів, їхньої професійної самосвідомості;
- формування вмінь і навичок для реалізації психодіагностичної функції психолога;
- формування і закріплення вмінь складати програму спостереження на основі самостійно сформульованих гіпотез;
- вивчення технології проведення опитування, інтерв'ю, анкетування;
- ознайомлення з технікою застосування методу аналізу документів.

Здобувач вищої освіти з психології при проходженні переддипломної соціально-психологічної практики має досягти наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК04. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК05. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК08. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК09. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно- комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формувати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формувати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Зміст практики

Зміст переддипломної практики визначається Програмою, а терміни і порядок проведення – навчальним планом випускової кафедри соціально-гуманітарних наук.

Перед початком практики для студентів проводиться установча конференція, на яку запрошуються представники баз практики. На конференції студентам роз'яснюється мета і завдання практики, її порядок і зміст.

Повноцінна реалізація, закладених в основу Програми практики головних завдань, передбачає проходження студентами 3-х послідовних етапів роботи: установчий, основний, завершальний.

Студент-практикант повинен:

На установчому етапі:

- бути присутнім на установчій конференції;
- ознайомитися із Програмою практики;
- отримати завдання у керівника практики і узгодити з ним календарний план роботи на період проходження практики;
- завдання занести у щоденник практики.

На основному етапі (період проходження практики):

- якісно і повністю виконувати завдання практики;
- збирати й узагальнювати матеріал за даними практики;
- систематично доповідати керівнику практики про виконані завдання або про проблеми, що виникли під час проходження практики;
- вести щоденник практики.

На завершальному (підсумковому) етапі:

- підготувати звітну документацію та загальний звіт по практиці у відповідності до вимог Програми практики;
- своєчасно здати у встановлений термін звітну документацію по практиці на кафедру соціально-гуманітарних наук.

Зміст Програми практики спрямований на накопичення практичного досвіду та розвиток практичних навичок студентів. Саме тому, *головною метою* переддипломної соціально-психологічної практики є формування у студентів вмінь і навичок майбутньої професійної діяльності, оволодіння різноманітними методами і формами її здійснення, опрацювання алгоритмів вирішення конкретних завдань, що виникають у психологічній практиці.

Переддипломна соціально-психологічна практика виконує ряд важливих функцій, а саме: адаптивну, розвивальну, навчально-практичну, виховну. Так, практика вимагає від студентів психологічної готовності до професійної діяльності.

Разом з тим, практиканти мають можливість здійснювати індивідуальну дослідницьку роботу, підібрати фактичний матеріал для дипломної роботи, а саме:

- укладати картотеки з питань вибраної теми, оформлювати бібліографію;
- аналізувати наукову літературу, статті, монографії з проблеми тощо;
- проводити емпіричне дослідження, що передбачено планом дипломної роботи. Психологічна готовність студента до професійної діяльності складається з двох компонентів: А) Психологічно-мотиваційної налаштованості,

Б) Професійної підготовленості.

Психологічно-мотиваційна налаштованість студента на практичну діяльність визначається наявністю компонентів:

- пізнавального (розуміння поставлених практикою завдань, оцінка їх значення, знання та вміння відшукати способи (теоретичні та практичні) вирішення цих завдань);
- процесуального (володіння необхідними уміннями і навичками реалізації завдань);
- мотиваційного (потреба успішного виконання завдань практики, прагнення досягти успіху, розуміння впливу результатів практики на подальшу професійну діяльність);
- емоційного (позитивне налаштування на проходження та виконання завдань практики, почуття відповідальності й обов'язку, прагнення успішного вирішення завдань, інтерес до отримання нових теоретичних та практичних

знань).

Професійна підготовленість студента характеризується:

- вольовим компонентом та мотивацією професійної діяльності;
- наявністю професійно важливих рис характеру та здібностей;
- соціально-прийнятними ціннісними і морально-етичними установками;
- професійно зорієнтованими особливостями, а саме: спостережливістю, увагою, пам'яттю, мисленням (конвергентним та дивергентним), динамізмом і стійкістю емоційно-вольових процесів.

Ефективність проходження студентами практики обумовлюється кількома чинниками:

- належним керівництвом практикою з боку викладачів кафедри;
- підбором закладів для проходження практики, що будуть відповідати майбутнім можливостям працевлаштування;
- доброзичливим ставленням колективу закладу до студентів-практикантів, наданням їм необхідної методичної допомоги;
- психологічною готовністю студентів до роботи.

Зміст практики:

№	Зміст програми практики	Організаційні заходи щодо виконання
1.	Зміст роботи психолога бази практики, основні види діяльності, функціональні обов'язки. Носії змісту психологічної діяльності – план роботи психолога, підручники, методичні посібники, документація.	Вивчення і аналіз побудови робочого плану психолога бази практики, опис видів його діяльності та функціональні обов'язки. Ознайомлення з методичними розробками, підручниками, документацією, яку заповнює психолог.
2.	Психодіагностична робота	Самостійне проведення психодіагностичної роботи: аналіз проблемної психологічної ситуації.
3.	Психокорекційна робота	Самостійне проведення психокорекційної роботи, за результатами отриманими у процесі діагностичної роботи.
4.	Психопрофілактична робота	Самостійне проведення психопрофілактичної роботи з розвитку пізнавальних психічних процесів (уваги, пам'яті, волі, емоційної сфери, тощо).
5.	Розвиток матеріально-технічного забезпечення кабінету психолога бази практики.	Виготовлення методичного забезпечення на допомогу психологу бази практики.
6.	Психокорекційна робота з проблемної ситуації на базі практики.	Вивчення та узагальнення досвіду роботи психолога бази практики.

Програма комплексного дослідження особистості, методичні рекомендації

№	Параметри, що вивчаються	Методи та вправи
1.	Загальні відомості про респондента (ПІБ, вік, освіта, склад родини, стан здоров'я, умови родинного виховання)	Психодіагностична бесіда, спостереження, анкетування, опитувальник, аналіз продуктів діяльності
2.	Порушення саморегуляції пізнавальної діяльності	Словесні диктанти Графічний диктант Продовж візерунок Змальовування зразка Зразок і правило Мистецтво вигадкування історій „Так" і „ні", не говорити Муха Акробат Античас Чарівний олівець Прямокутники
3.	Порушення уваги і розумової працездатності	Змінений тест „Коректурних проб" Чоловічки, що танцюють Знайди помилки Перевір у сусіда Пошук зразків Змінений субтест Векслера Лабіринт Знайти подібні й відмінні ознаки Дві справи одночасно Гучна і тиха музика Ігри з м'ячем Не поспішай наслідувати Що виконувати? Числа
4.	Порушення мнестичної діяльності	Весь алфавіт П'ять слів Нагору і вниз Анаграми Виключення зайвого Зерно - резон Цікаві перетворення Проміжне слово Гра букв Пропущене слово
5.	Оцінювання рівня розвитку пізнавальних психічних процесів (увага, пам'ять, уява, мислення тощо).	Графічний диктант Д. Ельконін Коректурна проба Бурдона Запам'ятай малюнки Запам'ятай цифри Визначення обсягу уваги Шульте, адаптація Горбова Визначення стійкості уваги Б. Бурдон, В. Анфімов
6.	Оцінювання рівня тривожності та схильності дитини до неврозу (6-9 років).	Тест-опитувальник «Оцінювання рівня тривожності та схильності дитини до неврозу» За О. Захаровим Тест «Тривожність» Б. Дарки — В. Амен Методика «Страхи в будиночках» (модифікація М. Панфілової)
7.	Визначення індивідуальних особливостей розвитку особистості; діагностика емоційного стану.	Тест «Намалюй людину» Ф. Гудінаф Дослідження самооцінки Т. Дембо, С. Рубінштейн Намалюй задумане Методика «Сходишки» (за Н. Чуб) Проективна методика «Неіснуюча тварина» Рівень психосоціальної зрілості (методика С. А. Банкова)
8.	Порушення мислення	Тексти з прихованим смислом Пошук прихованого смислу Перелік назв до розповіді Скорочення розповіді Виділення істотних ознак предметів Визначення подібності й розбіжності між поняттями Аналіз відношень понять Узагальнення й обмеження Ланцюжок понять

		Гілка понять Система понять Визначення понять Ключ до невідомого Складання речень Пошук загальних властивостей Виключення зайвого слова Пошук аналогів Пошук протилежних предметів Пошук предметів за поданими ознаками Формулювання визначення Висловлення думки іншими словами Сміслові співвіднесення Схематичний план
9.	Розлади інтелекту та розумової діяльності	Головоломки з паличками Уяви, що вийде Збери пірамідку План, карта Будівельник і архітектор Малюнки, які розмовляють (піктографія) Будиночки Закрий картинку Хто швидше Класифікація геометричних фігур Класифікація слів- понять Покажи, що не підходить (на основі методики четвертий - зайвий) Протилежності на картинках Продовжити ряд зображень Пошук відсутніх у ряду фігур Пошук ознак відмінності однієї групи фігур від іншої Звуковий аналіз слів Підбери слово Складання розповіді за картинкою Складання розповіді за серією картинок Склади з букв слова Встав у слова пропущені букви Ланцюжок слів Протилежності Перша буква Наскрізна буква Домалуй предмети Хто ховається в точках? Чарівні ляпки Чарівні картинки Закінчи малюнок Придумай малюнок Чого на світі не буває Що було б, якби...? Учимося придумувати казки Чудеса техніки Групова картина Складання асоціативних ланцюжків Помилки в сприйнятті предмета Пошук порівнянь
10.	Визначити емоційний стан дітей	Тест «Маски» (за Т. Марцінковською)
11.	Дігностика психологічної готовності до вибору профілю навчання	Методика «Профіль» (модифікація «Карти інтересів») Опитувальник професійних схильностей Л. Йовайші (модифікація Г.В. Резапкіної). Тест інтелектуального потенціалу Опитувальник типу мислення. Тест розумового розвитку.

Форми та методи контролю

Під час проходження переддипломної практики студенти мають отримувати індивідуальні консультації у викладача, що керує практикою, з питань, які можуть виникнути під час практики.

Одним з обов'язків студентів є заповнення «Щоденника переддипломної соціально- психологічної практики» за встановленим зразком. У щоденнику

практики необхідно послідовно висвітлити всі етапи роботи та форми контролю студента.

Щоденник переддипломної практики має бути поданий разом з іншою звітною документацією наприкінці проходження практики студентом.

Протягом усієї практики з боку керівника практики забезпечується безперервний контроль її ефективності, що виражається у консультаційних зустрічах по п'ятницях та відмітках про виконання зазначеного виду діяльності у щоденнику практики студента.

По закінченню практики студенти надають на кафедру звітну документацію. На підставі поданих документів і характеристик, керівник практики проводить залік з диференційованою оцінкою.

Результати проходження студентами практики обговорюються на підсумковій конференції студентів і на засіданні кафедри соціально-гуманітарних наук.

За результатами проходження практики здійснюється оцінювання рівня засвоєння студентами загальних принципів практичної професійно-діагностичної діяльності та ступеня оволодіння навичками психологічного аналізу.

Оцінка виставляється керівником практики з урахуванням результатів роботи за звітом, характеристики з місця проходження практики, якості, продемонстрованих студентом вмінь і навичок проведення психологічного аналізу своєї діяльності, а також рівня професійної компетенції студента, виявленого у процесі проходження практики.

Підсумкова оцінка визначається наступним чином:

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів
	Ведення щоденнику практики	20 балів
1.	Оцінка керівника практики від організації (психолога, провідного фахівця /завідувача, зам. директора / директора)	20 балів
2.	Представлення всіх матеріалів роботи у друкованому та електронному вигляді: Загальний звіт з практики. Заповнений щоденник практики. Банк використаних методик (список та аргументація використаних методів та методик). Тестовий матеріал та заповнені бланки відповідей. Заключення для кожної проведеної методики та методу. Загальна психологічна характеристика на діагностованих респондентів, висновки.	40 балів
3.	Захист Звіту навчальної діагностичної практики	20 балів
4.	Разом	100 балів

Критерії виставлення балів за окремі види контролю:

- 20 балів – чіткість, логічність, структурованість, повнота та акуратність представлених матеріалів, висока технічність їх письмового оформлення та методичного обґрунтування.
- 10 балів – розкриття основних методичних аспектів представлених матеріалів, незначне порушення логічних зв'язків, незначні неточності в аналізі матеріалів та труднощі в їх методичному обґрунтуванні, середня технічність оформлення поданих матеріалів.
- 5 балів – формальний характер представлених матеріалів, які відображають несформованість вміння методичного обґрунтування відповідних елементів бази знань, недбале ставлення до оформлення складових звіту, низький рівень володіння практичними знаннями та уміннями.
- 0 балів – матеріали з практики не представлені.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS.

Шкала ДУЕТ, балів	Оцінка за 4-бальною шкалою		Шкала ECTS
	у формі іспиту/ диференційованого заліку/захисту	у формі заліку	
90 – 100	відмінно	зараховано	A
80 – 89	добре		B
70 – 79			C
66 – 69			D
60 – 65	задовільно		E
21 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання іспиту (заліку)	не зараховано з можливістю повторного складання заліку	FX
0 – 20	незадовільно з можливістю повторного проходження курсу з освітнього компонента	не зараховано з можливістю повторного проходження курсу з освітнього компонента	F

Студент допускається до складання диференційованого заліку з практики у разі виконання програми практики у повному обсязі!

Зміст критеріїв оцінювання результатів практики:

Оцінка «відмінно» – всі завдання практики виконано у повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати теоретичні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами відповідної професійної діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології, продемонстровано активність та ініціативність під час здійснення практичної професійної діяльності. Звіт подано у встановлений термін, що містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази

практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «відмінно».

Оцінка **«дуже добре»** – завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння застосовувати теоретичні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами відповідної професійної діяльності. Продemonстровано зацікавленість та активність, але не виявлено творчого, індивідуального підходу. Звіт подано у встановлений термін, що містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «дуже добре».

Оцінка **«добре»** – завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань допускалися незначні помилки. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, завірені печаткою підписи керівника від бази практики та університету. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка **«задовільно»** – завдання практики виконано у неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник невірно оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка **«достатньо»** – завдання виконано з помилками. Усі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник не оформлено у повному обсязі. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка **«незадовільно»** – завдання невиконані, виявлено не сформованість вміння здійснювати відповідні види професійної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутні щоденник та характеристика-відгук, або інші складові звітної документації.

Вимоги до Звіту

По закінченню терміну проходження практики студенти звітують про виконання програми практики. Звіт оформлюється відповідно до вимог, встановлених випусковою кафедрою соціально-гуманітарних наук, подається на рецензування керівнику практики від кафедри, підписаний та оцінений керівником від бази практики.

Звіт про результати походження переддипломної соціально-психологічної практики має бути поданий керівнику практики не пізніше ніж через тиждень після її закінчення.

Звіт комплектується у вигляді пакету документів, який обов'язково

вміщує характеристику з місця проходження практики, з аналізом роботи студента психологом, провідним фахівцем / завідувачем, зам. директора / директором (із підтвердженням установи, де відбувалася практика); загального Звіту з практики; заповненого щоденника практики; банку використаних вправ; заключення для кожної проведеної методики та методу; загальної психологічної характеристики на респондентів, висновки.

Загальний Звіт з практики повинен містити наступну інформацію:

- опис мети і завдань;
- опис використаних засобів і вправ;
- опис об'єму виконаної роботи;
- опис отриманих результатів під час проходження практики;
- висновки, оцінку студентом своєї діяльності, набутого практичного досвіду, пропозиції щодо удосконалення змісту і організації практики.

Вимоги щодо оформлення загального Звіту:

- Обсяг загального Звіту складає довільну кількість (від 3) сторінок комп'ютерного набору. До загального обсягу входять титульна сторінка, план (в ньому подано перелік звітної документації з вказаними сторінками), звітна документація, висновки та список джерел якими керувався студент під час проходження практики.
- Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А-4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнє та нижнє 2 см, ліве – 3 см, праве – 1,5 см.
- Титульна сторінка оформляється за встановленою формою (див. додаток А).
- Заголовки розділів виконуються великими літерами: ЗАГАЛЬНИЙ ЗВІТ, БАНК МЕТОДИК, ВИСНОВКИ та ін.

Підведення підсумків практики

Підсумки практики підводяться у процесі складання студентом заліку. Диференційна оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента.

Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики від підприємства записує у щоденнику студента відгук з виставленням конкретної оцінки: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»; також відповідну суму балів та оцінку за системою ECTS. Він же інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики та з інших питань організації і проведення практики.

Підсумки практики підводяться керівниками практики і обговорюються

на звітній конференції (не пізніше 10 днів після закінчення практики).

Результатом проходження практики є набуття студентами реального досвіду практичного застосування отриманих у процесі університетського навчання теоретико-методологічних знань щодо організації та здійснення основного змісту майбутньої професійної роботи.

Як результат проходження практики, студенти *мають продемонструвати достатній рівень:*

- засвоєння загальних принципів організаційно-методичної діяльності спеціаліста у різних галузях психології;
- опанування навичок проведення аналізу діяльності практичного психолога у діагностичній сфері.

Таким чином, реалізація програми переддипломної соціально-психологічної практики для студентів орієнтована не тільки на засвоєння та закріплення необхідної для майбутньої професійної діяльності системи знань, а й відпрацювання практичних навичок.

Отже, переддипломна практика забезпечує можливість поглиблення знань у вибраній професії та надає досвід їх практичного застосування у самостійній професійній діяльності майбутніх спеціалістів психологічної сфери.

Додаток А
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет
 Кафедра
 Спеціальність
 Форма навчання
 Група

ЗВІТ З _____ ПРАКТИКИ¹

здобувача

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

База практики

(повна назва бази дослідження)

Термін практики

Науковий
керівник

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Захист звіту з практики

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії із захисту

(прізвища, ініціали)

(підписи)

Кривий Ріг – 20__

¹ Назва практики відповідно до ОПП

Додаток Б

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н-7.03

_____ (повне найменування закладу вищої освіти)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

Здобувач вищої освіти

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут, факультет

Кафедра, циклова комісія

Освітній рівень _____

напрямок підготовки

спеціальність _____

_____ (назва)

_____ курс, група _____

Здобувач вищої освіти

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка

підприємства, організації, установи „____” _____ 20__ року

_____ (підпис)

_____ (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка

Підприємства, організації, установи “____” _____ 20__ року

_____ (підпис)

_____ (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Щоденник з навчальної діагностичної практики

[illegible]

Національна шкала _____ Кількість балів ____ Оцінка ECTS Керівник
практики на базі _____

ПІБ _____ Підпис _____

Додаток В

Заключення

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАКЛЮЧЕННЯ З (назва методу або методики)
Виклад основного кількісного та якісного аналізу, написання рекомендацій

Додаток Г

Психологічна характеристика/висновок

Психологічний висновок
На учня 4-А класу
10.08.2006 року народження.

Р. прибув до КЗШ 03.05.17 року. За ці декілька тижнів, учень склав враження дитини, що зацікавлена у співпраці – старанно виконував завдання та відповідав на запитання. + Пишемо запит з яким звернулися: Викладач звернувся з наступним запитом: «Р. має проблеми у спілкуванні з іншими дітьми та в попередніх закладах крав та розбирав телефони, є хвилювання, що і в цьому закладі це повториться. Треба зрозуміти причини такої поведінки».

Під час бесіди з дитиною виявилось, що хлопчик, скоріш за все, не зовсім розуміє цінностей певних речей (обміняв мобільний телефон на м'ячик). Також, можливо, він не розуміє певних моральних норм, хоча правила, встановлені у кабінеті психолога, виконував. Учень не розуміє, що є добре, а що є погано. Така поведінка може бути пов'язана з тим, що за короткий строк Р. змінив декілька навчальних закладів, в яких так і не зміг відчувати себе частиною колективу. Це, можливо, вплинуло на успішність у навчанні та самовідчуття дитини, адже хлопчик хоче бути кращим, але у нього це не виходить. Інших дітей та їх досягнення вважає успішнішими ніж свої власні, що може викликати відчуття неповноцінності. Також, під час діагностики словесно-логічного мислення психолог виявила, що школяр не розуміє значення певних слів. Р. важко логічно співвідносити певні значення. Наприклад: надаються слова: вчитель/учень та пропонується у цій же логічній ланці підібрати відповідне слово для слова «лікар» («хворий»). Учень не розуміє завдання та може його виконати тільки за допомогою психолога. Так, Р. має середній рівень (більш близький до низького) словесно-логічного мислення та середній рівень самоконтролю.

За результатами методики «Шкала явної тривожності CMAS» (адаптація Прихожан А. М.) у Р. виявлений високий рівень тривожності. У хлопчика є певні страхи та психосоматичні симптоми, що може бути пов'язане з внутрішнім конфліктом — бажанням відповідати вимогам дорослих та неможливістю цього.

Виконуючи діагностичну малюнкову методику «Неіснуюча тварина», Р. погано розумів інструкцію, по декілька разів запитував. Хлопчик намалював Додавлено примечание ([PW1]): Перше враження яке складається під час бесіди та/або спостереження Додавлено примечание ([PW2]): Висновки за першою методикою, які підтверджують нашу бесіду та спостереження Додавлено примечание ([PW3]): Висновок за 2-ю методикоюзмію, а потім перемалював її у ножа, який знаходиться у домі («Ним часто користується мама»). Це вказує на тривожність та певну агресивність, яка може мати захисний характер.

На малюнку сім'ї психолог побачила, що батьки ніби відходять від дітей, стоять на відстані. Це, можливо, вказує на те, що дитина не відчуває близькості з батьками. Р. більше розповідав про те, як проводить час зі старшим братом (на малюнку школяр стоїть біля брата), тоді як про батька та матір розповідав тільки коли психолог про них запитувала.

Методика «Заучування слів» О. Р. Лурії, вказує на те, що у школяра нестійка, вибіркова увага. Є тенденція до виснаження. Кількість відтворених (слів, які запам'ятав) відповідає середнім показникам. Зигзагоподібний графік може вказувати на наявність невроту (внутрішнього конфлікту).

Малюнкова методика на вияв рівня інтелектуальних можливостей Гудінафа-Хариса, показала середній рівень інтелекту. Але, зважаючи на результати бесіди та певну важкість у розумінні інструкцій, рекомендовано детальніше вивчення інтелектуальних можливостей за допомогою теста інтелекту Д. Векслера WISC (дитячий варіант).

Таким чином, Р. можна охарактеризувати як дитину тривожну, яка не відчуває себе на своєму місці, має певні страхи та невпевненість у правильності власних дій, але зацікавлену у подальшій роботі. Також, завдяки проведеній бесіді та методикам, можна зробити припущення, про певну педагогічну занедбаність дитини. Але, нажаль, це не дає пояснення причин того, чому школяр бере чужі мобільні телефони, розбирає їх та викидає.

Отже, враховуючи вищезазначене, рекомендовано проведення додаткової діагностичної методики на вияв інтелектуальних можливостей. Також рекомендовано продовження роботи з психологом, або психотерапевтом.